

Universiteit
Leiden
The Netherlands

The Territorial Jurisdiction of the International Criminal Court: Certain Contested Issues

Vagias, M.

Citation

Vagias, M. (2011, May 25). *The Territorial Jurisdiction of the International Criminal Court: Certain Contested Issues*. Bynkers Hoek Publishing.

Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/17669>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/17669>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

NEDERLANDSE SAMENVATTING

DE TERRITORIALE RECHTSMACHT VAN HET INTERNATIONALE STRAFHOF – ENKELE BETWISTE KWESTIES

Het onderwerp van deze dissertatie behelst de analyse van het territoriale element van de rechtsmacht van het Internationale Strafhof (hierna: het Hof) onder artikel 12 van het Statuut van Rome (hierna: het Statuut). Op grond van deze bepaling heeft het Hof rechtsmacht als “de desbetreffende gedragingen plaatsvonden” op het “grondgebied” van een lidstaat bij het Statuut. Het onderwerp wordt benaderd op basis van de positivistische traditie die gebruikelijk is in het internationaal publiekrecht.

De centrale onderzoeksvragen zijn als volgt geformuleerd:

- a) Hoe dient het Hof om te gaan met vragen aangaande zijn rechtsmacht ten aanzien van misdaden die niet zijn begaan op een aanwijsbaar grondgebied?
- b) Hoe dient het Hof om te gaan met vragen aangaande zijn rechtsmacht op grond van artikel 12 lid 2, onder a, ten aanzien van misdaden die hebben plaatsgevonden in bezette gebieden?

De gehanteerde methodologie is bibliografisch onderzoek van relevante literatuur evenals relevante jurisprudentie waarbij gebruik is gemaakt van deductieve en analoge redenering. Het internationaal publiekrecht vormt hierbij het uitgangspunt, in tegenstelling tot bijvoorbeeld het strafrecht, criminologie of sociologie.

In hoofdstuk 2 worden de voor dit onderzoek belangrijke begrippen en termen gedefinieerd, de onderscheiden verschillen in territoriale rechtsmacht uiteengezet (het subjectieve - en objectieve territorialiteitsbeginsel, het beschermingsbeginsel en het effectenbeginsel). Het hoofdstuk wordt afgesloten met de beschrijving van de rechtsmachtleer van Mann als analytisch raamwerk voor het verdere onderzoek.

Hoofdstuk 3 analyseert de *Travaux Préparatoire* van artikel 12 van het Statuut. Hoofdstuk 4 beschrijft de belangrijkste interpretatiemethoden ten aanzien van dit artikel waarbij de nadruk ligt op de teleologische interpretatie van artikel 12, lid 2, onder a. Daarnaast wordt aandacht besteedt aan het argument dat het legaliteitsbeginsel (*‘nullum crimen nulla poena sine lege’*) zoals neergelegd in artikel 22 van het Statuut niet van toepassing is op de interpretatie van artikel 12, lid 2, onder a.

Hoofdstuk 5 begint met de analyse van artikel 12 door middel van de analyse van de term “desbetreffende gedraging” uit die bepaling. In het eerste deel van het hoofdstuk worden enkele grondbeginselen uiteengezet. Een van deze grondbeginselen – tevens van belang voor de dissertatie als geheel – is dat de interpretatie van deze bepaling valt binnen de *kompetenz-kompetenz* die het Hof inherent toekomt. De logische gevolgtrekking hiervan is dat, omdat de bevoegdheid van het Hof om zelf te bepalen of hij rechtsmacht heeft direct voortvloeit uit het feit dat hij een rechtsprekende organisatie is, de toepassing ervan niet kan worden uitgesloten of beperkt door gebruik te maken van argumenten die hun oorsprong hebben in het leerstuk van de gedelegeerde bevoegdheden. Hieruit volgt voor dit onderzoek dat argumenten dienen te worden verworpen die pogen de reikwijdte van de interpretatie van artikel 12 door het Hof in te perken, bijvoorbeeld de stelling dat, als een bepaalde interpretatie van het territorialiteitsbeginsel niet voorkomt in het rechtssysteem van een lidstaat, het Hof niet de bevoegdheid zou hebben deze toe te passen. Het Hof heeft deze bevoegdheid namelijk ongeacht de instemming van de lidstaten. Dat betekent echter niet dat deze bevoegdheid van het Hof ongelimiteerd is. Het Hof kan artikel 12, lid 2, onder a, niet zo ruim interpreteren dat universele rechtsmacht ontstaat. Dat zou immers neerkomen op een (feitelijke) wijziging van het Statuut. Het betekent daarentegen wel dat het Hof een ruimere interpretatiemarge heeft

dan het op dit moment hanteert, of zelfs bereid is te erkennen. De stelling is dan ook dat het Hof artikel 12, lid 2, onder a, mag interpreteren aan de hand van de in het internationaal publiekrecht gebruikelijke opvatting ten aanzien van het territorialiteitsbeginsel, zelfs als deze interpretatie niet wordt gehanteerd door de rechtsprekende instanties in een of meerdere lidstaten.

Het tweede deel van hoofdstuk 5 neemt deze stelling als uitgangspunt bij de exploratie van twee mogelijke interpretaties van de woorden “desbetreffende gedragingen” zoals deze staan in artikel 12, lid 2, onder a. De eerste interpretatie houdt in dat “gedragingen” moet worden gelezen als criminele *gedragingen*. Dit in tegenstelling tot de in artikel 30 van het Statuut gebruikte termen criminele *gevolgen* of *omstandigheden*. Dat houdt in dat het Hof alleen territoriale rechtsmacht heeft indien de aanklager kan bewijzen dat de gedraging heeft plaatsgevonden op het grondgebied van een lidstaat, in tegenstelling tot het grondgebied van een niet-lidstaat. De tweede mogelijke interpretatie houdt in dat “desbetreffende gedragingen” wordt gelezen als desbetreffend *misdrif*. Vanuit dit door de auteur gewenste perspectief zou het Hof rechtsmacht hebben indien de criminele activiteiten geheel of gedeeltelijk plaatsvinden op het grondgebied van een lidstaat, ongeacht het onderscheid tussen *gevolgen* en *gedragingen*. Dit standpunt wordt onderschreven door zowel de vroege jurisprudentie van het Hof, evenals gezaghebbende commentaren en hetgeen naar voren is gebracht bij de totstandkoming van artikel 12, lid 2, onder a. De overige delen van hoofdstuk 5 zijn gewijd aan een analyse van de mogelijkheden die het Hof ter beschikking staan met betrekking tot het objectieve territorialiteitsbeginsel en het beschermingsbeginsel, bezien vanuit het perspectief van de rechtsmachtleer van Mann (‘de leer van de verbindende schakels’).

Hoofdstuk 6 gaat in op de vraag of artikel 12, lid 2, onder a, kan worden geïnterpreteerd in het licht van de effectenleer zoals deze is ontwikkeld in de antitrustwetgeving en het mededingingsrecht. In het hoofdstuk wordt betoogd dat de effectenleer in het verleden is toegepast door nationale rechters bij de toetsing van het territorialiteitsbeginsel in (semi)strafrechtelijke procedures. Het betoog wordt beschouwd vanuit in de eerste plaats een beleidsmatige, en in de tweede plaats een juridische invalshoek. Vanuit beleidsmatig oogpunt bezien is de auteur van mening dat een vergelijking van de relevante argumenten de weegschaal doet doorslaan ten gunste van de toepassing van de effectenleer door het Hof. Het is moeilijk voor te stellen waarom het Hof niet bevoegd zou zijn om zijn territoriale rechtsmacht ruim te interpreteren teneinde straffeloosheid voor genocide en oorlogsmisdaden tegen te gaan, terwijl nationale rechters dit in mededingings- en antitrustzaken consequent en in toenemende mate doen teneinde de portemonnee van consumenten te beschermen. Vanuit juridisch oogpunt is het toepassen van de effectenleer moeilijker te beredeneren. De classificatie van de ‘effecten’ die de rechtsmacht van het Hof in het leven roepen wordt geanalyseerd. Met andere woorden de vraag of artikel 12, lid 2 onder a, een *lacune* bevat die zo ernstig is dat het een analoge interpretatie op basis van de effectenleer noodzakelijk maakt. Een andere belangrijke kwestie die aan bod komt is het vraagstuk van de internationale samenwerking. Ter afsluiting van het hoofdstuk beargumenteert de auteur dat, ondanks het feit dat de toepassing van de effectenleer door het Hof momenteel nog kan worden gezien als poging tot progressieve rechtsontwikkeling, het idee wel degelijk serieuze aandacht verdient van het Hof indien dit zijn territoriale rechtsmacht in de toekomst wenst uit te breiden.

Hoofdstuk 7 analyseert de vraag of het Hof rechtsmacht heeft op grond van artikel 12, lid 2, onder a, in het geval van belligerente bezetting. Het hoofdstuk gaat niet in op de kwestie Palestina gezien het voortgaande onderzoek naar de kwalificatie van Palestina als ‘staat’ voor de toepassing van het Statuut. Na een korte uiteenzetting van de onderliggende principes en beginselen van het bezettingsrecht worden in dit hoofdstuk drie scenario’s beschreven; de bezetting van het grondgebied van een lidstaat door een andere lidstaat (bijv. Ituri door Uganda), de bezetting van het grondgebied van een lidstaat door een niet-lidstaat (bijv. Cyprus door Turkije) en de bezetting van het grondgebied van een niet-lidstaat door een lidstaat (bijv. Irak door het Verenigd Koninkrijk). De analyse van deze drie scenario’s leidt tot de conclusie dat terwijl de eerste twee scenario’s geen controverse oproepen dit bij het derde scenario ingewikkelder ligt. Bezetting beïnvloedt immers formeel gezien de soevereine rechtsmacht van de bezette staat niet. De auteur onderzoekt of het in dit laatste scenario mogelijk is, en zo ja in welke mate, het Hof gebruik kan maken van het leerstuk van de effectieve controle zoals dat ontwikkeld is in de jurisprudentie van het VN Mensenrechtencomité en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. De auteur is van mening dat de verschillen in bewoording, context en doelstelling van de vergeleken verdragen weinig ruimte laten voor een voor mensenrechten ontwikkelde interpretatie van artikel 12, lid 2, onder a. Het is gezien de bewoording van artikel 21, lid 3 echter ook niet geheel uit te sluiten.

In de conclusie worden de belangrijkste bevindingen van het onderzoek samengevat en wordt benadrukt dat het Hof, hoewel het onder het geldende internationaal recht vele mogelijkheden ter beschikking heeft voor de beantwoording van de vragen ten aanzien van zijn territoriale rechtsmacht, hiervan totnogtoe geen gebruik heeft gemaakt in zijn uitspraken. De auteur spreekt de hoop uit dat het Hof in de toekomst een teleologische benadering kiest bij de interpretatie van artikel 12, lid 2, onder a, om daarmee daadwerkelijk de doelen te bereiken die het stelt na te streven.